

Een belijdenis met een knipoog

Remonstrantse Broederschap strijdt tegen fanatisme en onverdraagzaamheid

De Remonstranten stellen vandaag de tekst van een belijdenis vast. Vooral orthodoxe kerken hechten aan belijdenisgeschriften. Wat beweegt dit vrijzinnig genootschap opeens?

Door onze redacteur
HERMAN AMELINK

DEN HAAG, 10 JUNI. Remonstranten staan bekend als ruimdenkende christenen. Dat heeft alles te maken met hun ontstaansgeschiedenis. Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) in de Tachtigjarige Oorlog woedde binnen het Nederlandse protestantisme een theologische oorlog tussen de steile, orthodoxe calvinisten en de meer verdraagzame, liberale protestanten. Dit theologisch conflict leidde tot ongeregelde en bedreigde zelfs het voortbestaan van de Verenigde Provinciën. Mede op instigatie van prins Maurits veroordeelde de generale synode van Dordrecht (1618-1619) de liberale theologen als ketteren. Tweehonderd 'remonstrantse' (protesterende) predikanten werden uit het ambt gezet. De verslagen remonstranten verenigden zich in een broederschap. Kerk wilden ze zich niet noemen omdat ze bleven hopen op herstel van de eenheid.

In de loop van de achttiende

eeuw liep de aanhang van de remonstranten sterk terug. Rond 1850 waren er nog maar 5.000. Maar in de tweede helft van de negentiende eeuw keerde het tij. De moderne, vrijzinnige theologie, geïnspireerd door de Verlichting, gaf hun de wind in de rug. Veel vrijzinnig hervormden, voornamelijk welgestelden, sloten zich aan. Het bezorgde de Remonstrantse Broederschap de naam van 'bontjassenkerk'. In 1940 waren er meer dan 18.000 leden. Momenteel telt de Broederschap 7.000 leden, verdeeld over zo'n veertig gemeenten. Vandaag stemmen zij in met de tekst van een nieuwe remonstrantse belijdenis.

De Haagse predikant Johan Goud, tevens hoogleraar aan de Universiteit Utrecht, had een be-

langrijk aandeel in de totstandkoming van de tekst.

Staat een geschreven belijdenis niet haaks op de vrijzinnige traditie van de remonstranten?

Goud: „Het feit dat juist wij met een belijdenis komen heeft in andere vrijzinnige groeperingen wel verbazing gewekt. Door vrijzinnigen in de PKN en de Nederlandse Protestantenvond is ons wel te verstaan gegeven dat zij niets zien in het vastleggen van het geloof in formuleringen. Ook in eigen kring waren er wel bedenkingen. Voor sommigen is geloof iets individueels, dat je niet in woorden kunt vangen. Voor anderen betekent geloof zwijgen, voor weer anderen komt geloof tot uitdrukking in 'handelen'. Sommigen hadden

ook wel inhoudelijke bezwaren, bijvoorbeeld dat er niets gezegd wordt over de sociaal-politieke werkelijkheid.”

Maar waarom dan toch een eigen belijdenis?

„Daar zijn twee redenen voor: onzekerheid is, denk ik, kenmerkend voor alle geloof, in elk geval voor het vrijzinnig geloof. In een algemeen klimaat van relativisme en scepticisme dringt zich dan de vraag op: wat bindt ons, wat kunnen we verantwoord zeggen? Dat hebben we nu onder woorden gebracht. Daar komt bij dat geloof vaak een oorzaak van onverdraagzaamheid is, we worden geconfronteerd met confessionalisme en fanatisme. Met deze tekst willen we ons daartegen te weer stellen.”

Hoe moet zo'n belijdenis functioneren?

„Niemand is verplicht ermee in te stemmen. Ze zal ook niet elke zondag worden voorgelezen, maar ze kan bijvoorbeeld gebruikt worden als uitgangspunt voor de catechese. Ze is bedoeld als oriëntatiepunt voor de gelovigen. Met Pinksteren werd een aantal mensen hier in Den Haag als lid bevestigd. Het is gebruikelijk dat zij bij die gelegenheid een 'eigen', persoonlijke belijdenis schrijven en je kon merken dat sommigen zich door deze tekst hadden laten inspireren.”

Waarin verschilt deze belijdenis van andere christelijke belijdenisgeschriften?

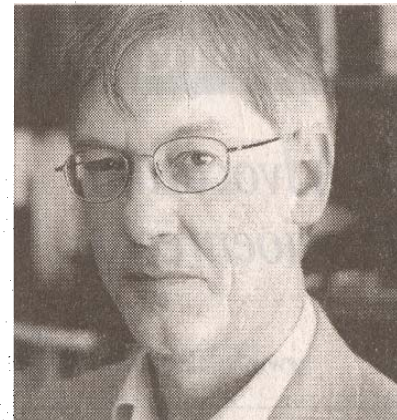
„Dit geschrift start bij de mens die beseft dat er iets is dat het menselijk bestaan niet vrijblijvend maakt. Het keert zich daarmee tegen de eendimensionaliteit en de vrijblijvendheid die de huidige samenleving kenmerken. Van daaruit spreken we dan over de Geest van God, over Jezus die door die Geest vervuld was en over God, als bron van ondoorgrondelijke liefde, die de grond van het bestaan is – en die dus niet noodzakelijk als persoon hoeft te worden gezien. Daarmee hebben we traditionele volgorde van Vader, Zoon en Geest als het ware op zijn kop gezet – een knipoog naar de belijdenisgeschriften in orthodox-christelijke kring.”

Delen uit de remonstrantse belijdenis

Wij beseffen en aanvaarden dat wij onze rust niet vinden in de zekerheid van wat wij belijden, maar in verwondering over wat ons toevalt en geschonken wordt; dat wij onze bestemming niet vinden in onverschilligheid en hebzucht. [...]

Door dit besef geleid, geloven wij in Gods Geest die al wat mensen scheidt te boven gaat en hen bezielt tot wat heilig is en goed, opdat zij, zingend en zwijgend, bidkend en handelend, God eren en dienen.

Wij geloven in Jezus, een van Geest vervulde mens, het gelaat van God dat ons aanziet en vertrouwt. Hij had de mensen lief en werd gekruisigd, maar leeft, zijn eigen dood en die van ons voorbij. Hij is ons heilig voorbeeld van wijsheid en van moed en brengt ons Gods eeuwige liefde nabij. Wij geloven in God, de Eeuwige, die ondoorgrondelijke liefde is, de grond van het bestaan, die ons de weg van vrijheid en gerechtigheid wijst en ons wenkt naar een toekomst van vrede. [...]

Prof. dr. Johan Goud
(Foto Johannes van Assem)